

BV30

L3

V.2

t.3-4

Juribus servatis.

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

Taricini — Ex Typ. V. BONA.

CONCIONES
PRO
TEMPORE QUADRAGESIMÆ

DOMINICA QUARTA.
DE DIVINA PROVIDENTIA.

Dei providentia, quæ creata cuncta mirabiliter ordinat et gubernat, tres dicit et includit Dei perfectiones, scientiam scilicet, bonitatem et omnipotentiam, quarum singula officia distinguit Hugo a sancto Victore, dicens: *Scientia disponit, voluntas movet, potestas exequitur. Infinita Dei scientia* est quasi oculus divinæ providentiæ, quo omnes omnino creaturas, et omnia quæ ad illas in fines suos dirigendas necessaria sunt, clarissime cognoscit. *Infinita Dei bonitas* est cor divinæ providentiæ, quo ea singulis creaturis dare decernit, quæ ad fines, ad quos conditæ sunt, assequendos necessaria sunt. *Infinita Dei potentia* est quasi manus divinæ providentiæ, quæ executioni mandat, quæ bonitas, seu Dei voluntas faciendæ decrevit. Brevis quedam divinæ providentiæ idea in hodierno evangelio, in quo dicitur quod Christus turbam, quæ eum sequebatur, et quæ fame gravabatur, inspexit; *cum vidisset, quia multitudo maxima venisset ad eum.* Ecce oculus divinæ providentiæ. In eodem evangelio deinde dicitur, quod populi famem patientis Christus misertus sit, *et misertus est super eos.* Ecce cor divinæ providentiæ. Tandem subditur, quod Christus panes multiplicaverit; et Apostoli

LISELYE, Ann. Ap. — Vol. III.

008521

dederunt populis ad manducandum; *distribuit discumbentibus*. Ecce divinæ providentiæ manum. A speciali hac Christi in populum, qui eum sequebatur, ad universalem Dei in omnes creaturas providentiam transeamus, de qua hodie agendum. *Ave*.

Non jam nobis collectatio adversus Democriti et Epicuri discipulos, quorum olim tanta erat cæcitas, ut in Deo circa res creatas providentiam esse negarent. Eos solum alloquor, qui se christianos profitentur, quorum aliqui de Dei providentia dubitant, aliqui de ea murmurant, et aliqui de ea diffidunt. Qui de Dei providentia dubitant, increduli sunt; qui de ea murmurant, impii sunt; et qui de ea diffidunt, timidi et meticulosi habentur, qui omnia sibi in futurum pertimescunt. *O homo incredule*, qui dubitas de divina providentia, hoc crede, quod fides docet, quod ratio suadet, quod ipsi sensus apprehendunt. *O homo impie*, qui in Dei murmuris providentiam, ejus mysteria adora, ejusque circa creaturas sollicitudinem admirare. *O homo meticulose*, qui de Dei providentia diffidis, jacta cogitatum tuum in Domino, ejusque providentiam nunquam tibi defuturam firmissime confide. Videt quisque vestrum, mihi jam certamen ineundum adversus illos incredulos, impios et meticulosos, qui omnes in Dei providentiam contumeliosi sunt. Dissertationes tamen stylo scholastico non instituiam; quo soleo disserendi modo dicam 1. *adversus incredulos*, quod de Dei providentia non est dubitandum; 2. *adversus impios*, quod de Dei providentia non est murmurandum; 3. *adversus timidos et meticulosos*, quod de Dei providentia non est diffidendum. De Dei providentia non est dubitandum, non est murmurandum, non est diffidendum: en tres huius concionis partes.

I PARS.

De Dei providentia non est dubitandum.

Suspiciabant plerique gentilium, aliquam esse providentiam, qua creata cuncta conservantur et reguntur: verum quia

vix capere poterant, mundum, in quo tanta est creaturarum diversitas; ab uno Deo posse dirigi, ideo totum fere mundum diis repleverant, inter quos curam providendi rebus creatis divisam esse censebant. *Marti* exercituum omnium curam adscribebant, eumque iis præesse arbitrabantur. *Neptuno* curam maris dabant, committentes ei navium gubernacula. *Æolum* velis præponebant, ut sub ejus regimine a vento recte dirigerentur. *Jovi* curam coeli, *Cereri* curam terræ, *Junoni* curam aëris, *Deæ Vestæ* curam ignis, et *Plutoni* curam inferorum committebant. Imo cuilibet monti, cuilibet civitati, et cuilibet domui deum quemdam specialem attribuebant. Et ideo de filiis Israël dicebant milites regis Syræ, quod dii montium eos regerent et protegerent: *Dii montium sunt dii eorum, ideo superaverunt nos*. Maxima quidem eis inerat cæcitas; si enim totaliter cæci non fuissent, et si rationis usu polluisent, haud dubie cognovissent, unum dumtaxat omnium esse principium, unum solum esse Deum; qui sicut omnium est creator, ita et administrator; et qui sicut per omnipotentiam suam omnia creavit, ita per eandem omnipotentiam et providentiam omnia conservat et regit. Non enim credibile, Deum creaturas, quas fecit, dereliquisse, earumque curam neglexisse, quia quisque operum suorum curam habere solet; et, ut præclare ait S. Ambrosius, *quis operator negligat operis sui curam?* nullus quidem, inquit; nam *non curare quod faceris, summa inclementia est*. Imo non solum non est credibile, Deum neglexisse operum suorum curam, sed et fieri non potest, ut creaturarum suarum curam non habeat, quia idem necessario debet esse creaturarum conditor, et creaturarum gubernator. Si enim unus esset creator, et alius creaturarum gubernator, nullus ex his esset infinite potens, sed uterque imbecillitati subjaceret: *necesse est eundem esse eorum que sunt, et factorem, et provisorum: nam neque decet, neque consequens est, alium factorem esse eorum que sunt, et alium provisorum: sic enim imbecillitati et debilitati uterque subjaceret* (Damasc. de fide 2, 29); ergo, cum Deus omnium sit creator, omnium et gubernator esse, omnibusque providere necessario debet. Hac

quidem ratione, et gentiles, et fideles adduci deberent, ad firmiter credendum, et ad nullo modo dubitandum de Dei providentia. Aliam, eamque clariorem, et urgentiorem desumo rationem ex Dei sapientia, potentia et bonitate. Si enim in Deo non esset providentia circa omnia creata, id foret aut quia Deus ea non cognosceret, aut quia iis providere non posset, aut quia iis providere nollet: Deus autem omnia creata cognoscit, cum sit scientia infinita præditus: iis etiam providere potest, cum sit omnipotens: iis tandem providere vult, cum sit summe bonus, et alienum a bonitate opificis sit, non curare suum opus. Ideo cum Deus sit omniscius, omnipotens et summe bonus, fatendum etiam, quod ei sit cura de omnibus, quodque omnibus provideat. Quæ ratio desumpta videtur ex libro sapientie, ubi dicit sapiens, Deo inputari non posse, si aliquæ creature peareant; *quis tibi imputabit, si perierint nationes quas tu fecisti?* cujus rei rationem subdit, dicens: *non enim est alius Deus, quam tu, cui cura est de omnibus.* Quasi dicat: non potest tibi imputari; si aliquæ ex creaturis quas fecisti peareant; quia tu *Deus omniscius*, qui earum necessitates nosti; tu *Deus omnipotens*, qui eis providere potes; tu *Deus summe bonus*, qui iis, quantum ex te est, provides, earumque curam habes; nec est alius, quam tu, qui earum curam gerat. Neque de aliquibus solummodo, sed de omnibus curam geris: *non enim alius est Deus, quam tu, cui cura est de omnibus.* Credite ergo, ac nullimode de Dei providentia dubitetis. Ut autem ut clarius hæc Dei in creaturas providentia pateat, eam in quolibet creaturarum ordine inspiciamus, et admiremur. Triplex creaturarum ordo distingui potest, quarum aliæ pure spirituales, aliæ pure corporales, et aliæ partim spirituales, et partim corporales. Deus autem omnes omnino creaturas sive pure spirituales, sive pure corporales, sive partim spirituales, et partim corporales, providentia sua regit, earumque omnium curam gerit.

Quantum ad creaturas pure spirituales, seu angelos, nonne ipse Deus est, qui sicut illos creavit, ita et illos conservat, et providentia sua regit? Nonne nobilissimos illos spiritus vivi-

fiat, protegit, et sui visione velut pane cœlesti nutrit? nonne ipse est, qui eos non quidem purpura et bysso, sed immortalitate, gloria et incorruptione vestit? nonne ipse Deus mirabilem hunc ordinem inter angelos statuit, quo fit, ut unus alteri præsit, unus alteri subsit, unus alterum illuminet, unus alterum perficiat et omnes ei tamquam Creatori suo, sine ulla renitentia, imo maxima cum complacentia serviant, et in omnibus obtemperent? nonne mirabili providentia sua eos mittit, ut homines custodiant, protegant, defendant? et ut ait D. Paulus: *nonne omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis?* (Hebr. 1, 14). *Quantum ad creaturas pure corporales*, seu quantum ad totum mundum cum omnibus creaturis mere corporeis quas continet, quis, quæso, eum regere, et gubernare potest, nisi divina providentia? Respice innumerabilitatem stellarum, suos motus, suosque influxus habentium: respice tot germina seminum, tantas diversitates animalium; quidquid natat in aquis, reptit in terra, volitat in aëre, circumit in cœlo: omnia ista, quæ magna, quæ pulchra, quæ stupenda sunt, a quo dirigi ac quoad motus, productiones, et propensiones suas regi possunt, quam a Dei providentia? Quis videre, et mente revolvere potes mirabilem cœlorum ordinem, ordinatissimum eorum motum, siderum pulchritudinem, varietatē creaturarum, elementorum symmetriam, temporum certas vicissitudines, diversas viventium propensiones, ac innumeratos effectus qui in mundo producantur, et ad fines suos diriguntur, qui non clamet; *omnia Dei providentia et iustitia gubernantur?* (S. Hier. in cap. 9 Jer.) Quis tandem vestit terram floribus, flores coloribus, colores pulchritudine? quis vestit et pascit lilia agri, quæ neque metunt, neque nent? quis legem ponit aquis, ut non transeant fines suos? quis omnibus volucris cœli, piscibus maris, animalibus terræ dat quo vivant, quo ad delicias pascantur, cibosque habeant gustui suo placitos? quis soli, qui est velut *imago Dei, oculus mundi, lampas univèrsi, mensura temporum, vigor nascentium, decor stellarum* (S. Ambr. in Hexamè), quis, inquam, globo illi

aureo dat quo luceat, quo singulis diebus oriatur sicut spon-
sus e thalamo suo; ac quo, infallibili lege et mensura, cursum
suum ita servet, ut nec unico momento erret? certe hæc
omnia prædicant divinam providentiam. Nec potest quis illa
videre, et serio meditari, quin fateatur, totum mundum Dei
providentia dirigi, et quin saltem in corde suo dicat; *tua autem,
Pater, providentia ab initio cuncta gubernat* (Sap. 14).
*Quantum ad creaturas partim spirituales, et partim cor-
porales, seu quantum ad homines manifesta est Dei provi-
dentia.* Deus enim hominem non fecit, ut eum derelinquat;
quinimo ut eum demulceat, atque beneficiorum suorum termi-
num constituat: eum Deus ex puro amoris impulsu creavit,
ejusdemque amoris impulsu, illius ut creaturæ omnium sibi cha-
rissimæ specialem curam gerit: quum illum Deus non rogatus con-
diderit, inquit D. Augustinus, quis credat, quod illum derelin-
quat, postquam fecit, cum jam orationum sacrificio ab illo
honoratur: *qui hominem fecit antequam rogaretur de-
serit, cum rogatur?* (Serm. 1 de Ver. Ap.) hominem quidem
non deserit Deus, quinimo mirabili sua providentia innumera ei
beneficia impendit. Unde ipsa Dei in homines providentia di-
citur *mater pia et studiosa*, quæ eos velut utero et viscere-
ribus suis gerit; *nutrix sollicita*, quæ eos lactat, nutrit,
sustentat, et inter brachia velut infantes portat; *vix dux*,
cum iis continuo incedens, eosque in omnibus viis dirigens;
sapiens consiliarius, eos docens quæ ignorant, iisque in dubiis
facienda manifestans; *protector fidelis*, eos in periculis pro-
tegens: *consolator benevolus*, eis in afflictionibus et necessi-
tatis solatium præbens: *pastor vigilans*, qui summa cura cujus-
que bono invigilat, et qui sic unumquemque hominum curat, quasi
illius solum curam gerat: *sic curas unumquemque nostrum,
tamquam solum cures; et sic omnes, tamquam singulos* (Ang.
Conf. 3, 11). Non ergo dubitandum, sed firmiter credendum,
dari in Deo providentiam, quæ creaturas omnes, sive pure spiri-
tuales, sive pure corporales, sive partim spirituales et partim
corporales summa cura gubernat et dirigit: ac fatendum quod
nihil est prorsus, quod sub providentia Dei non cadat:

*nihil est omnino, quod a Deo neglectum sit: omnia explo-
rat, omnia conspiciit, oculus ille pervigil omnibus adest*
(S. Basil. Hexame, ho. 7). Verum enimvero quid necessum est,
celestes inspicere machinas, spirituales intelligentias mente
revolvere, universum lustrare terrarum orbem, et præstantiorum
creaturarum naturam scrutari, ut ex iis ad providentiæ divinæ
notitiam deveniamus, cum nec ulla sit creatura quantumvis
parva, quæ Dei majestatem et providentiam non prædicet?
*omnia protestantur gloriam Dei, et prædicatione perpetua
majestatem sui loquuntur auctoris* (S. Ambr. de voc. gent. 2).
Vide, si velis, unam aliquam arborem. Quis, quæso, dat ei, quod
suo tempore jam folia, jam flores, jamque fructus illos edat,
qui hujus sint speciei, et non alterius, qui ita palato sapiant, et
non aliter? Nonne hæc habet a divina providentia? Considera, si
libeat, lilia agri, a quo habent, quod ineunte vere nascantur,
deinde crescant, postea floreat et tandem ad suam perfectionem
perducantur? nonne a Dei providentia, quæ hoc ita fieri ordi-
navit? Contemplantur, si placet, unam aliquam avienam, quis
eam formavit? quis caput, pectusculum, pedes, innumeraque
ejus membra condidit, et tam perfecte disposuit? quis eam in-
duidit, ejusque pennas ita ordinavit, ut vestem componant, qua
ad ornatum nulla pulchrior, et ad frigus expellendum nulla
aptior fieri potest? Quis huic animalculo oculos dedit, ut
obvia quæque videat; aures, ut sonos quoslibet audiat; os,
ut sibi ad victum necessaria comedat? Quis hanc docuit avi-
culam suaviter canere, ut hominum oblectet animos? a quo
didicit cibum sibi congruum querere, res sibi noxias aver-
sari, devitare laqueos, advenientes venatores fugere, aëra
volatibus suis penetrare? nonne hæc omnia a Dei manant pro-
videntia? *quis disposuit ista? nonne Deus?* (Ang. in Ps. 148).
Certe hæc omnia a Dei providentia procedunt. Nec est aliqua
planta, arbor aliqua, vel minimum quodque animal, quod non
prædicet, et in quo mirum in modum non eluceat divina pro-
videntia. Et ideo præclare dixit Clemens Alexandrinus, ipsis
oculis manifestam esse Dei in creaturas providentiam, quia
inspiciendæ sunt solummodo creaturæ, ut clare cognoscatur,

east a supremo provisoro regi. Unde eos supplicis dignos censet, qui Dei in creaturas providentiam rationibus sibi probari petunt, cum hæc ipsis oculis pateat: *sunt, inquit, questiones quedam dignæ quæ puniantur, ejusmodi est querere, an sit providentia: cum sit manifesta divina providentia ex aspectu omnium quæ videntur effectorum* (Strom. 5). Non ergo dubitandum de Dei providentia: *neq; de ea est murmurandum.*

II. PARS.

De Dei providentia non est murmurandum.

Licet ordinatissimus sit mundus iste sensibilis, in eoque, velut in horologio temperatissimo, conditoris et moderatoris ars et sapientia, quoad colorum motus, temporum successiones, fructuum productionem, et omnium animantium sustentationem mirabiliter eluceat: quia tamen cuicque in hoc mundo non omnia prospere eveniunt, de Dei providentia conqueruntur plurimi, et de ea imprudenter murmurant. De ea murmurare non solent qui prosperitate gaudent saltem prosperitatis tempore. Quia vero Deus omnes cruce et tribulationibus salvare statuit, plurimi, qui cur a Deo affligantur ignorant, aut ignorare simulant, vel etiam quia patientia et humilitate carent, de ejus providentia inique murmurant, cum paupertate gravantur, doloribus lancinantur, morbis affliguntur, vel aliis quibusque adversitatibus quatuntur. Absint ab ore christiano hujusmodi murmura: Deus enim qui universalis Dominus et gubernator est omnium, speciali et majori sollicitudine hominem curat, quem ad sui imaginem condidit. Et ideo si homines affligi et tribulationibus concuti sinat, hoc facit supremo sapientiæ et bonitatis suæ consilio, non ut illos perdat, sed ut eos probet, sanctificet, et ad celestis regni possessionem perducat. Deus *omnes homines vult salvos fieri*, nullumque a regno celesti excludit: dat omnibus, ut illud obtinere possint, si velint. Quid autem mirum, inquit S. Thomas a Villanova, si illi qui-

bus paratum est gaudium sempiternum, hic ad momentum tribulantur? Imo hoc eis expedit ad majorem jucunditatem in cælo percipiendam. Solemus namque cum magnum et præclarum convivium amicis paravimus, eos aliquamdiu ante prandium detinere, ut esuriant, meliusque eis pretiosa cibaria sapiant. Sicut in vulgari proverbio dicitur: quies, quæ laborem sequitur, gratior est: hoc enim boni habet malum, ut bonum ipsum juxta positum magis illustret. Sic Deus qui æternum hominibus convivium in cælo preparavit, hic eos ad modicum prius esurire, et indigere permittit, ut postea exultantes dicant: *lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala. Transivimus per ignem et aquam, et educasti nos in refrigerium.* Non ergo murmures in Dei providentiam quæ te affligit, quia hoc agit Deus, non in tui odium, sed ut te salvet, utque majori gaudio afficiaris, cum mundi istius miseris ad immensa Paradisi gaudia migrabis. En optimam, meo quidem judicio, rationem, quæ omnium ora occludere debet, ne in cælum et in divinam providentiam aperiantur. Neque etiam ad murmurandum de Dei providentia aperientur ora eorum, qui adversitatibus affliguntur; si serio considerent, quæ sit naturæ humanæ sors. Nonne enim infirma misera, calamitatibus circumdata, milleque periculis, et tribulationibus obnoxia est nostra natura? nonne a protoparente ad nos migravit infelix ista naturæ nostræ conditio? Nonne in hujus mundi exilio, ab hostibus, ab infirmitatibus, vel ab aliis adversitatibus nos premi Deus voluit, ut ad celestem patriam anhelemus? Cur ergo ob tribulationes, quas pateris, in Dei providentiam murmuras? Vis ne, ut erga te benignius se gerat Deus, quam erga Jesum, Mariam, omnes Sanctos, omnesque penitus homines, qui hoc in mundo non vivunt sine aliqua, et sæpe sine multis tribulationibus, quibus obnoxia est natura humana? Nonne vides, Deum te affligere, ut terrenis istis cor non affigas, et ut ad celestem patriam suspires? Non ergo in Dei providentiam murmures, cum affligeris; imo gratias age factori et benefactori tuo, qui non tecum durius agit, quam cum cæteris hominibus, et qui te percutit, ut in tribulatio-

nibus cor tuum a terrenis avellat, et ad celestia te totis affectibus aspirare compellat.

Hæc qui serio ponderaret, a murmurationibus in Dei providentiam profecto absterneret: quæ si a murmurationibus, afflictos coercere non valeant, rogo, ut quisque consideret quibus ipse suppliciis plecti meruerit. Dic, christiane, nonne aliquid mortale peccatum ab infantia perpetrasti? forte centum? millia forte, et plura? imo in numeris forte inquinata est jam conscientia tua criminibus. Verum etsi vel unicum mortale peccatum usquam commiseris, dic, quæso, quibus et quantis suppliciis unicum hoc peccatum te dignum fecit? nonne unico hoc lethali crimine horrenda et æterna inferni meruisti supplicia? nonne unico hoc scelere dignus factus es, qui sempiternis addiceris tormentis? cur ergo tristaris, cur tribularis, cur conquereris, cur de Dei providentia murmuras, cum levibus et transitoriis quibusdam hujus mundi adversitatibus te plectit? noli murmurare, potius Deo immortales gratias age, ac in tribulatione tua Deum benedicito, et intus dic: ad æterna supplicia condemnari merui, cur ergo æquo animo non perferam levisimas, quibus nunc affligor, tribulationes, quæ respectu pœnarum inferni nihil sunt, consolationes sunt, refrigeria sunt? non murmura, verum tibimetipsi fateri: in inferno nunc cruciantur innumeri, qui tanta, quanta ego, peccata non fecerunt, cur ergo de Dei in me providentia conquerar? vel potius, cur non continue laudabo Altissimum, eo quod, ne in tam acerba inferni supplicia incurrerem, me ad præsens usque tempus servaverit. Sic sic loquere, o peccator: in divinam providentiam ne murmures, ast Deum indesinenter lauda et benedic: eo quod te mortalis criminis reum in infernum precipitari non est passus. Neque in Deum te affligentem murmurare deberes, licet nullum toto vitæ tuæ tempore mortale peccatum perpetrasses. Heu! si scires quam acerbis, quam horrendis in purgatorio plectuntur suppliciis, qui in venialia hic in terris lapsi sunt, nec ea expiaverunt! certe, si hoc probe nosset, hujus mundi adversitates amares, ambires; Deumque millies laudares, quod non diris purgatorii suppliciis, at

levissimis hujus mundi tribulationibus venialia, quæ patrasti, purgare dignetur. O quam melius, quam utilius, hujus mundi adversitatibus a peccatis venialibus purgari, quam dirissima in mediis purgatorii flammis supplicia perpeti? Scio, aliis viis etiam in hoc mundo purgari posse peccata: tamen licet nullum unquam mortale peccatum perpetraveris, licet etiam nullum veniale in tua conscientia purgandum supersit, non ideo de Dei providentia, te adversitatibus afficiente, conqueri et murmurare debes. Etenim homines Deus in hoc mundo plectit, non solum ut de peccatis eorum vindictamumat, sed etiam
1. *ut eos a terrenis affectibus purificet*; 2. *ut eos ad bona opera excitet*; 3. *ut eos perliciat*.

1. Tribulatio est quasi ignis purificans justos, ab eis omnium terrenorum affectum auferens, atque ab eis omnem terreni pulveris scoriæ tollens, et excoquens; sicut per Isaiam dicitur: *concertam manum meam ad te, et excoquam ad purum scoriæ tuam et auferam stannum tuum* (Isai. 1, 25). « O quam nitidos, claros, puros, perlicilos, tersos et splendidos reddit Sanctos tribulatio! » inquit S. Thomas a Villanova. Sicut igne purificantur vasa aurea et argentea, ita et igne a terrenis affectibus purificantur justii. Itaque ne murmures contra Deum, qui te tribulationibus conculcit, ei potius gratias age, quia te affligit, ut purificet. Nonne vasa aurea et argentea, si sensu et ratione essent prædita, artificii gratias agerent a quo tenderentur, et incenderentur ad dandum eis majorem decorem, majoremque puritatem? sic tu non adversus Dei providentiam murmures; verum Deo gratias age, eo quod tribulationes immittat, ut te purificet: Atque etiam gratiæ in tribulationibus agenda, eo quod te percutiat, *ut ad bona opera te excitet*.

2. Cum omnia prospere eveniunt, remissi esse, et nimio torpore dissolvi solemus: in prosperitate enim non est devotio, non oratio, neque fervor, neque lacryma: jamvero cum advenit tribulatio, statim excitamur, clamamus, oramus, in lacrymas prorumpimus, obsecrantes Dominum ut liberet nos. Tribulationes sunt veluti calcaria, quæ ad bona opera nos excitant, et ad eum nos ire cogunt: ut enim ait sanctus Gregorius.

mala, quæ hic nos premunt, nos ad Deum ire compellant: cum ergo a Deo flagellaris et pungeris, ne in ejus providentiam murmures; sed ei gratias age, quia te percutit, ut te ad bona opera excitet. Ac etiam, *quia te percutit, ut perficiat.*

3. Tribulatio enim perficit bonos in omni genere virtutum: quia præbet materiam exercende virtutis. Si tollas tribulationem, ubi patientia? ubi mansuetudo? ubi humilitas? ubi fortitudo? ubi fiducia? ubi multæ aliæ virtutes? certe sine tribulatione latent, et quasi nullæ sunt. Et ut ait Sanctus Bernardinus: *sicut stellæ nocte fulgent, et non in die, ita virtutes in adversitate, et non in prosperitate splendent.* Absit ergo ut in Dei providentiam murmures; in adversitatibus tuis eam adora, eam lauda, eique gratias age; quia flagellat te pius Pater, non quod te odio habeat, sed ut innumeris te bonis afficiat. Hæc quidem motiva mihi urgentissima videntur ad arcendos vos a murmurationibus in divinam providentiam: quæ si non sufficiant, rogo ut attendatis ad murmurantium supplicia, quæ gravia sunt in hoc mundo, et æterna in alio. Scitis, quod perierint, et exanimati sunt innumeri Israelitæ, quia in Deum murmuraverant: igitur cavete ne in Dei providentiam murmurando simul cum illis perire vobis contingat. Murmurantibus Israelitis dixit Deus: *non intrabis terram, super quam levavi manum meam* (Num. 16). Timete similiter, o murmuratores, ne in vos iratus Dominus, celestis Jerusalem ingressu vos privet, vosque æternis suppliciis plectat. Quod ut vitare valeatis, ne murmuretis in Dei providentiam. At de Dei providentia non solum non est murmurandum: *de ea quoque non est diffidendum.*

III PARS.

De Dei providentia non est diffidendum.

Viri sapientes et prudentes in sæculo, non divinæ providentiæ, sed sibimetipsis, divitiis, amicis, filiis, atque suæ curæ et sollicitudini totaliter confidunt: *qui confidunt in virtute sua, et in multitudine divitarum suarum gloriantur* (Psal. 48, 7). Si tamen recte saperent, *non sibi ipsis confiderent*, cum nil sint nisi

pulvis et cinis: *non amicis*, qui ubi sublimate sunt et prosperitate gaudent, quos antea amaverant, despiciunt, et derelinquunt. *Non filiis*, qui parentum bona plus sæpe diligunt, quam eorum personas, et qui sæpe mortem eorum desiderant, ut hæreditate fruantur: *non principibus*, et filiis hominum, in quibus non est salus, nec certi auxilii spes: *non fortunæ*, quæ in rota versatili sedet: *non opibus*, quæ citissime avolant, et brevissimo tempore possidentur: *non mundi sapientiæ*, quæ in stultitia sæpissime vertitur, et apud Deum mera stultitia est: *non honoribus*, qui veluti fumus, quæ citissime transeunt: *non cuilibet mundi rei*, quia vanitas vanitatum, et omnia vanitas. Cui ergo confidere debent homines? Dei sane providentiæ, quæ in mundi gubernatione non fallit, nec fallit; in ea sperare, illi tamquam solido fundamento adhærere, ei se totaliter committere, et in eam omnes cogitationes suas, omnemque spem jactare quisque debet; *jacta super Dominum curam tuam* (Psal. 54, 23). Verum est, homines præ nimia in Deum fiducia non debere opes projicere, amicos abjicere, et turpi otio indulgere: at non debent etiam ita opibus, amicis, et suæ sollicitudini confidere, ut Dei obliviscantur, et in ejus providentia magis, quam in cæteris omnibus non confidant. Laborent enim, quantum placebit; arte, opibus, amicis, et sudoribus multis domos suas ædificare, et amplificare conentur, inutiles eorum erunt labores, nisi Deus juverit; *Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui ædificent eam* (Psal. 126). Vigilent quantum volent; custodiant domum, vineam, vel civitatem, quantum fas erit; vanæ erunt eorum vigiliae, et inutiles conatus, nisi Dominus, simul cum ipsis, custodierit: *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam* (Ibid.). Congregare satagant immensos pecuniarum thesauros: si contra Dei voluntatem hoc faciant, non congregabunt, potius dispergent; ut enim ait Dominus, *qui non congregat mecum spargit* (Matth. 12, 30). Excolant quanto studio et labore poterunt, hortos, agros, vineas et viridaria: hæc omnia sterilia erunt, nullosque producent fructus, nisi Dominus rorem suum immiserit. Literarum studiis die, nocte-

que vacent; sacros et profanos omnes volvant codices: ignari semper erunt et stolidi, nisi Deus ab alto, scientiæ et sapientiæ spiritum dederit. Nisi tandem divinæ providentiæ manus nobiscum sit et nobiscum labore, nihil sumus et nihil possumus: propterea Dei providentiæ magis, quam arti nostræ, magis quam laboribus et operibus nostris confidendum: imo, tota spes et fiducia nostra in Deo esse ponenda: *facta super Dominum curam tuam*. De Dei providentiâ plerique mortalium in negotiis suis nec curant, nec cogitant: imo sæpissime contra Dei ordinationem et voluntatem, nec non per vias iniquas ditari, in sæculo sublimari, potentum gratiam assequi, aliisque dominari, summo labore quaerunt. Hi quidem similes videntur araneæ, quæ e propriis visceribus materiam, quo telas suas faciat, elicit, easque multo labore, et mirabili arte texit: sed flante vento valido vel, levi quodam scopulæ ictu dejiciuntur labiles omnes illæ telæ, omnisque aranearum labor inutilis et vanus evadit. Similem in modum omnis magnatum favor, tota mundi amicitia, divitiæ omnes, omnesque sæculi dignitates, sunt quasi aranearum telæ, quæ adversi cuiusque venti flatu dejiciuntur, et qui in hujusmodi rebus fidunt, aranearum telæ confidunt: *sicut tela aranearum fiducia ejus* (Job. 8, 14). Vides hominem, qui omnibus aliis eminere, supra cælos solum suum extollere, et cæteris omnibus dominari ambit: dum hic talia cogitat, adventi sæpe mors principis illius, cui innitebatur, vertitur fortune rota, et ipse quasi ad nihilum redigitur, quia aranearum telæ innitebatur: *sicut tela aranearum fiducia ejus*. Vides alium, qui in infirmitate plus physicorum arti et medicamentis, quam Dei misericordiæ et ecclesiæ sacramentis confidit: hic telæ aranearum innititur, et ideo confundetur sicut Ochozias, qui in infirmitate non Deum, sed idola ad auxilium suum vocavit: *sicut tela aranearum fiducia ejus*. Alium vides, qui alicui ex vicinis litem intendit, ut eum agro, vinea, vel domo spoliât, plus emendicato judicium favori, quam æquitati, et juri suo fidens: in judicio forte hic vincet, et adversarium opprimet; hic quoque aranearum telam texit, quia direpnietur sicut Achab et Jezabel, qui Naboth vineam iniquo ju-

dicio abstulerunt: *sicut tela aranearum fiducia ejus*. Alium cernis, qui testamento suo nihil dat pauperibus et ecclesiis, filiosque bonorum multorum hæredes efficit, confidens, quod largas pauperibus distribuent eleemosynas, quodque multas pro animæ requiæ missas dici curabunt; et hic telæ aranearum confidit, quia filii et hæredes, eo mortuo, de hereditate gaudebunt, nec de liberando a purgatorii penis parente satagent: *sicut tela aranearum fiducia ejus*. Quare non in divitiis, non in filiis, non in amicis; sed in Dei providentiâ, quæ omnibus præsto est, confide; et beatus eris: *beati omnes qui confidunt in eo* (Ps. 2, 13). Utinam consideres, quid sis, quid facere, et quid habere possis, si a Dei providentiâ destituaris? Nonne existis per misericordiam Dei, qui tibi esse dedit? Nonne etiam conservaris a Deo, qui supponit manum suam, et qui si vel unico momento concursu suo te privaret, mox ad nihilum redigereris? potesne aliquid agere vel cogitare, nisi Deus adjuvet? potesne aliqua bona sive spiritualia, sive temporalia comparare, nisi Deus det? Ad tui auxilium veniant omnes orbis homines, properent peritissimi quique medici, accedant exercitus copiosissimi, de cælo descendant angeli, omnis denique creatura conservationi tuæ invigilet, quid proderunt hæc omnia, si a Deo non fovearis? possuntne omnes creature, nisi adveniente Dei ope ad staturam tuam cubitum unum adjicere? possuntne vel ad unicum momentum vitam tuam prorogare? possuntne aliquid felicitati tuæ addere? hæc omnia nequeunt, nisi Deus velit, et faveat; ne ergo in temetipso, nec in aliis creaturis, verum in Dei bonitate et providentiâ confide. Ne imiteris meticulosos hujusmodi viros, qui de Dei providentiâ diffisi continue timent, ne quæ ad victum et vestitum necessaria sunt, sibi desint. Ideoque indesinenter anxiantur et laborant pro comparandis sibi temporaneis bonis, tantaque est eis rerum temporalium sollicitudo, ut eorum quæ salutis sunt, sæpe obliviscantur. O quam vanus et inanis ille timor! O homo, non est quod Deum in necessariis tibi defuturum diffidas. Nonne enim Deus pater tuus est, qui tuas novit necessitates? nonne tui sollicitus est, ut pius pater? nonne ut pater beneficus tuis

providet necessitatibus, modo in eo confidas, ejusque bonæ voluntati non obsistas? certe necessaria filiis non denegabit, qui pater est. Vide quomodo se gerat pius ille pater erga hæreticos, turcas, barbaros, aliosque ingratos filios, qui toties illum peccant: nonne illis necessaria impertiri solet? quanto magis ea tibi conferet, si ei fideliter servias, et in ejus providentia confidas? Si hæc non sufficiant ad pacandam tuam anxietatem, respice volatilia cæli, terræ animalia, et pisces maris, quorum cuilibet summa providentiæ suæ ordinatione Deus necessaria distribuit; quanto abundantius tibi, qui ratione præditus, et ad ejus similitudinem factus es, quibus ad victum et vestitum indiges, ipse dabit, et præcipue si ejus providentiæ confidas, et ea humiliter postules? Rationibus illis, quæ efficacissime suadent, quod Deo quoad vitæ necessaria fidere debeas, adde, si vis, evidentissimum argumentum, quo utitur D. Paulus, dicens, si Deus proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? (Rom. 8, 32). Eodem modo ratiocinare; tecum ipse dicito; si Deus proprium nobis Filium tradidit, quomodo ad victum et vestitum necessaria nobis denegabit; si proprium Filium, et cum eo sacramenta, gratias suas, et alia bona spiritualia, quæ maximi momenti sunt, nobis concessit, quanto magis corporalia nobis necessaria, quæ parvi momenti sunt, subministrabit? certissimum est, quod ista nobis largietur maxime si ea debite postulaverimus. Non ergo de Dei providentia diffidas; in infirmitatibus et necessitatibus, tam spiritualibus, quam corporalibus, magna cum fiducia ad Dei tribunal advola: supplex postula quæ tibi sunt necessaria; Deusque ut pius pater tibi providebit. Quod si aliquando sanitatem, ciborum abundantiam, aliaque necessaria denegat, certus esto, quod id ad bonum finem faciat. Videlicet, vel ut te probet, vel ut te convertat, vel ut te perficiat et salvet: ideo quidquid accidat, Dei semper providentiam adora; quidquid ex ejus ordinatione fiat, approba: bonis ab illa acceptis ad spirituales profectum utere; dabitque plura in hoc mundo, et æterna in celo. Amen.

FERIA II POST DOMINICAM QUARTAM.

DE TEMPLORUM PROFANATORIBUS.

Nolite facere domum Patris mei, domum negotiationibus
(Joan. 2).

Inter omnia signa et prodigia, quæ Christus in hoc mundo fecit, illud sancto Hieronymo mirabilis visum est, quod hic, quem omnes humili loco et ex parentibus pauperibus natum sciebant, solus sine satellitio, in conspectu sacerdotum et scribarum, quibus maxime exosus erat, et ad quorum utilitatem negotiatio in templo fiebat, homines lucri cupidos, eosque plurimos, sine tumultu et sine ulla contradictione, unico quasi flagello ex funibus composito armatus ejecerit: *Inter omnia signa quæ fecit Christus, hoc videtur mirabilis*. At si res serio perpendatur, non unicum ibi, sed plurima elucent miracula, quæ eodem tempore fecit Christus, ut doceat nos, templa Deo sacra non esse profananda. Cristus enim quasi solitæ mansuetudinis oblitus, flagello armatur, mensas subvertit, æs effundit, e templo expellit, ac iudicium per seipsum et manu propria exercet: *ecce unum miraculum*. Christus hæc omnia facit in conspectu Scribarum et Sacerdotum, qui eum infensissimo prosequuntur odio, et quorum utilitati commercia in templo fiebant; nec tamen hi vel unicum proferunt verbum, vel aliud quidquam faciunt, ut Christi zelo se opponant: *ecce aliud miraculum*. Christus solus, unicum quasi flagellum manu gerens, mercatores plurimos e templo, in quo mercaturam licite exercere posse credebant, nemine adversante, expellit: *ecce tertium miraculum*. O quot in unica hac actione miracula? quæ omnia operatur Christus, ut doceat nos, templa esse Dei domos, quæ profanari, et in quibus temporalia et turpia negotia exerceri non debent. *Nolite facere domum Patris mei, domum negotiationis*. Adversus templorum profanatores hæc habeo concionem. Ave.

In Christum peccaverunt, Christum ad iracundiam provocaverunt, et Christum vindicem experti sunt mercatores hi, de quibus hodiernum evangelium. *In Christum quidem peccaverunt*, cum templum ejus in turpis et iniquæ negotiationis domum converterint. *Christum etiam ad iracundiam provocaverunt*: eorum enim videns impudentiam, sancto succensus zelo in eos exarsit, et quasi mansuetudinis suæ immemor adversus illos iratus est. *Christum tandem vindicem experti sunt*: ipse enim, facto ex funiculis flagello, illos e templo fortiter ejecit. Sicut autem templi profanatores erant mercatores hi, ita et templorum profanatores sunt innumeri christiani, qui iniqua in ecclesiis quotidie perpetrant. Ibi enim non solum garriunt, fabulantur, et rident; verum turpia, probrosa et saepe scandalosa commercia ineunt. Ibi cachinnis, impudicis colloquiis, et inordinatis gesticulationibus, sacerdotum perturbant sacrificium, adstantium devotionem impediunt, et proximum scandalizant. Eorum ibi nulla devotio, discretio nulla, nullaque in Deum reverentia; ibi, veluti in locis profanis, sedent, clamant, ac plerumque iniqua meditantur, auspicantur, et faciunt. Quid de istis dicam templorum profanatoribus? Idem sane, quod et mercatoribus, quos Christus e templo ejecit: quoniam enim templa profanant, 1. in Deum graviter peccant: 2. Deum ad iracundiam provocant: 3. a Deo severe puniuntur. Templorum profanatores in Deum peccant, Deum irritant, et a Deo puniuntur. En tres hujus concionis partes.

I PARS.

Templorum profanatores in Deum graviter peccant.

Præclare dixit Philo hebræus, totum terrarum orbem esse *Dei templum*, quia ubique terrarum est Deus, et ubique orari potest. Sicut enim in omni tempore, ita et in omni loco Deum orare bonum est. Et ideo homines ad ubique orandum hortatur D. Paulus, dicens: *volo viros orare in omni loco* (1.

Tim. 2, 8). Bonum quidem justum, et christiana pietate dignum, quod ubique Deum oremus, cum ubique sit, ubique nos audiat, et ubique nobis benefacere, nobisque petita largiri possit: specialiter tamen eum orare tenemur in ecclesiis, ubi modo speciali habitat, ubi se magis liberalem exhibet, et ubi gratias suas hominibus majori cum abundantia impertiri solet: *in ecclesiis benedicite Domino*. Cum Abrahamo præcepit Deus, ut in holocaustum sibi filium offerret, noluit Deus, ut Abraham ipsi sacrificaret filium in quocumque loco voluerit, sed in loco, quem illi ostensurus erat: *Offeres eum in holocaustum super unum montium, quem monstravero tibi* (Gen. 22, 24). Nostræ autem orationes, ubicumque fiant, modo debite fiant, sunt sacrificia Deo gratissima: *sacrificium laudis*. At hujusmodi sacrificia ei longe gratiora et acceptabiliora sunt, cum fiunt in loco quem monstravit nobis Deus, seu in ecclesia, quæ est domus orationis; *domus mea, domus orationis est* (Luc. 19, 46). Sicut autem in ecclesiis orare, Deo gratissimum est, ita et ecclesias profanare, Deo est exosum, et graviter peccant qui ecclesias Deo sacras profanant. Si enim peccaverunt mercatores illi, qui domum orationis converterunt in domum negotiationis, quanto gravius peccant qui in ecclesiis nostris nunc stantes, nunc sedentes, nunc genuflexi, horis integris, imo pluribus horis de rebus politicis, de sæculi negotiis, de secretis familiarum, de proximi defectibus, et nonnumquam de rebus pessimis confabulantur? quanto gravius peccant, qui ecclesiam, quæ est *domus orationis*, vertunt in domum fuscissimæ loquacitatis, in domum detractionis, vanitatis, luxuriæ et scandalii? Isti sane gravissime peccant qui profanant ecclesiam, quæ est domus orationis; *ac etiam, quia profanant ecclesiam, quæ est domus Dei*. Ecclesia non solum est domus orationis, verum etiam domus Dei, *domus mea*. Ecclesia est domus Dei, quia in ea Deus speciali quodam modo habitat. Certum est, Deum ubique esse, ratione suæ immensitatis nec potest aliquis reperiri locus in quo Deus non sit; unde, sicut Jovem suum ubique esse fabulose dicebant gentiles, *Jovis omnia plena*; ita Deum nostram non fabulose, sed vere et realiter ubique esse dicimus. Deus autem

qui ubique est per essentiam, præsentiam, et potentiam suam, modo quodam speciali in cœlo, et in templo habitat: in cœlo, in quo veluti in throno suo sedere dicitur, *cœlum mihi sedes est* (Act. 7); et in templo quod majestate sua replet, *et ecce implevit gloria Domini domum Domini* (Ezech. 44). Anima rationalis, quæ omnes humani corporis partes informat, et quæ omnibus ejus membris præsens est, specialiter in corde et in capite esse dicitur; *in corde*, ubi spiritus illos efficit, quos vitales dicimus, quia totum corpus vivificant; *in capite*, ubi spiritus animales, qui visioni et aliis operationibus sensitivis inserviunt, mirabiliter producit. Eodem autem modo Deus, qui ubique est, specialiter esse dicitur in cœlo, et in templo: *Dominus in templo sancto suo, Dominus in cœlo* (Ps. 22). Deus est specialiter in cœlo, quia ibi sanctos beatificat, et glorificat: est etiam specialiter in templo, quia ibi peccatores justificat, et justos innumeris bonis afficit. Vel dicendum, Deum specialiter esse in cœlo, et in templo; quia Deus homo factus, seu Christus, vere, realiter, et corporaliter est in cœlo, et in templo: *est in cœlo*, ubi sedet ad dexteram Patris: *est in templo*, ubi sub speciebus Eucharistiæ latet, sequæ nobis manducandum præbet.

Nec de hoc est ultus ambigendi locus: fides enim docet, quod ipsemet Christus, Mariæ Virginis filius, qui in hunc mundum venit, ut homines redimeret; quod ipsemet Christus Dominus, qui natus est in Bethlehem, qui tot prodigia operatus est in terra, et qui omnes sanctos in cœlo beatificat; quod ipse Christus, qui terram vestigiis suis sanctificavit, et coram quo adorantes in cœlo procedunt angeli; quod, inquam, ipse Christus, ita sit præsens in templo, sicut præsens adfuit *præsepio* in die nativitatis; *monti*, in die qua prædicavit; *et calvario*, in die qua passus est. Templum ergo est domus Dei, quia Deus in templo, modo quodam speciali habitat; et quia Christus Dominus in templo vere, realiter et corporaliter adest; cum igitur templum sit domus Dei, quis non credat, eos graviter peccare, qui commerciis illicitis, avaritiâ, superbia, luxuria, scurrilquoio, detractionibus, sacrilegiis et aliis criminibus

templa profanant? peccant quidem, qui hæc crimina extra templum perpetrant; gravius autem, imo et gravissime peccant, qui ea in ecclesia operantur, quia vix ulla major injuria Deo irrogari potest, quam in sua ipsius domo sceleribus operam dare ac tremendam nimis divinam Majestatem coram provocare. Impietas est ergo maxima Dei templum violare, eo quod sit Domini domus, *ac etiam ejusdem quasi paradisi in terra*. Ecclesia, inquit sanctus Bernardinus, *est quasi parvulus paradisi in terra*. Dici potest ecclesia parvulus paradisi in terra, quia sicut in cœlo ita et in ecclesia Deus est modo quodam speciali: ibi etiam Christus vere et realiter: ibi angeli, et archangeli (1) ibique est aula celestis. Dicitur etiam ecclesia paradisi in terra, quia sicut in paradiso omnia sancta sunt, ita et in ecclesia, in qua Deus, Christus, angeli, sacramenta, sacrificia, cruces, altaria et omnia sancta sunt. Cum ergo quælibet ecclesia sit quasi parvulus paradisi in terra, graviter haud dubie peccant qui ecclesias profanant; et peccata quæ in ecclesia perpetrant, graviora fiunt ratione loci, in quo peccant. Licet angeli, et Adami peccata ejusdem fuerint speciei, quia utroque superbia, et inobedientia peccavit: angeli tamen peccatum, Adami peccato gravius exitibus ducimus ex hoc, quod Adami remissibile, et angeli irremissibile peccatum fuerit. Unde sumitur major illa gravitas peccati angelorum? A quo habent superbia et inobedientia angelorum, quod graviores sint, quam inobedientia et superbia Adami? Major gravitas peccati, quod perpetravit angelus, sumitur ex loco in quo peccavit, quia scilicet peccavit in cœlo, et in palatio Domini, quod crimine

(1) Testantur SS. Patres, inter quos S. Joannes Chrysostomus et S. Nilus Abbas, angelorum choros sacris altaribus adesse, quoties divinum sacrificium offertur; verum et expleto sacrificio, angelorum Dominiæ speciebùs eucharisticis velatum, atque in tabernaculo reconditum semper assistentes habere celestes spiritus, merito creditur. Hoc attigisse videtur S. Paulus, cum præcipit mulieres potestatem (sicut velamen) habere supra caput propter angelos in ecclesia præcipue assistentes, pudoris aut impudentiæ ipsarum testes et accusatores, inquit S. Chrysostomus. N. E.

suo contaminavit, et quasi profanavit: *desperatus diabolus poenam incurrit; quia in ipsis oculis divinitatis offendit, et palatium Domini profanavit* (Chrysos. ser. 16). Si peccasset in terra sicut Adamus, minus grave fuisset ejus peccatum, longe gravius extitit, et excusatione indignus, quia peccavit in cœlo, et in palatio Deitatis illudque crimine suo profanavit. Idem autem dicendum de peccatis, quæ intra, et quæ extra ecclesiam perpetrantur: cæteris enim paribus, longe graviora sunt crimina eorum, qui in ecclesia peccant, quia criminibus suis profanant ecclesiam, nempe domum Dei, et quasi parvulum paradysum in terra. Dices forte, quod in ecclesia non pecces, cum in ea solummodo interdum garrias, et confabuleris, quæ levissima vel nulla, minime vero gravia peccata sunt. Falleris; quæ indifferentia arbitraris, aut levissima, sæpe gravia peccata sunt. Verum quidem, quod extra ecclesiam garrire, et confabulari habeatur ut quid indifferens; qui vero in ecclesia absque necessitate aliqua loquitur et confabulatur, delinquit eo quod contemptui habet locum sanctum, ac propter scandalum quod præbet proximis. Hen! inquit Chrysostomus, si garrire cupitis, nonne domos habetis ad garriendum? *quid? domos ad rugandum non habetis? Ecclesiam Dei contemnit. Si quis est qui modestus, qui tacitus esse velit, corrumpitis?* Qui ergo in ecclesia garriunt, eandem ecclesiam contemnant et profanant, quod sane culpa non vacat; *Ecclesiam Dei contemnit;* peccant etiam in proximum, quem scandalizant et corrumpunt; *si quis est, qui modestus, qui tacitus esse velit, corrumpitis.* Unde divus Ambrosius de his qui in ecclesia garrire et confabulari solent, ait, quod *cum parvo peccato ad ecclesiam veniunt, et cum peccatis multis de ecclesia recedunt.* Ideo pro certo habete, quod qui in ecclesia sine causa legitima garriunt et confabulantur, peccant: et si garriant tempore sacrificii, gravius peccant. Ac longe gravius peccant, qui ecclesias profanant commerciis iniquis, impudicis tactibus, scandalosis gesticulationibus, furtis, et aliis criminibus. Ista enim peccata, quæ in se gravia sunt, graviora et gravissima fiunt, ex cir-

cumstantia loci, in quo perpetrantur: et maxime ex hoc aggravantur, quod patrantur in ecclesia, quæ est domus orationis, domus Dei, et aliqualis paradysus in terra. Templorum ergo profanatores graviter in Deum peccant. *Deum etiam ad iracundiam provocant.*

II PARS.

Templorum profanatores Deum ad iracundiam provocant.

In Christo omnes mirum in modum illuxere virtutes, præcipue vero admiranda mansuetudo, quam tunc maxime manifestavit, cum illi injuriam homines irrogarunt. Contemplamini eum in cunis jacentem et vagientem: nonne ibi eum Herodes quæsivit ad necem? Quid autem tunc Christus? Anne impium hunc principem ab angelis suis dire feriri mandavit? Anne ignem de cœlo descendere jussit, ut illum absumeret? forte terræ imperavit, ut illum deglutiret, vel omnes adversus illum creaturas armavit? Nequaquam. Quid ergo Christus? Tanta ejus extitit mansuetudo, ut nec quiddam mali illi fecerit; tacitus in *Aegyptum* secessit: *secessit in Aegyptum* (Matth. 2, 14). Hanc demiror Christi adhuc pueri mansuetudinem: ætate major effectus majora edidit mansuetudinis suæ signa erga obstinatos Judæos, qui ei semper infensissimi fuerunt. Hi conviciis, contumeliis, et impropriis multis illum affecerunt, ac illum modo populi seductorem, falsum prophetam et Samaritanum, modo dæmonia habentem dixerunt: *nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, et dæmonium habes?* (Joan. 8, 48). Ipse autem, in spiritu lænitatis et mansuetudinis, solummodo respondit: *ego dæmonium non habeo.* Hæc tunc fuit Christi mansuetudo erga Judæos: inspiciamus quomodo se habeat Salvator erga illos ipsos, a quibus flagellatur, conspuitur, spinis coronatur, alapis impetitur, morti adjudicatur, et cruci affigitur? In his omnibus nil nisi clementiæ et mansuetudinis signa edidit, ac semper *sicut agnus coram tondente se, sine voce, sic non aperuit os*

suam (Act. 8, 32). O miram, et nunquam satis commendatam Salvatoris mansuetudinem? Christus tamen, cuius tanta erat mansuetudo, Jerosolymitanum ingressus templum, ibique reprensens vendentes boves et oves, adeo adversus iniquos illos mercatores irascitur, ut *cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo, oves quoque et boves, et nummulariorum effudit es, et mensas subvertit* (Joan. 2). Unde tam insolita mansuetissimi Salvatoris iracundia? Unde hæc ejus ira? A templi utique profanatoribus, qui illum ad iracundiam provocant, quia templum, sibi sacrum, iniquis negociationibus, et multis criminibus profanant. Nihil tam principum magnanimitatem ostendit, commendat dignitatem, et majestatem illustrat, quam clementia et mansuetudo. Hæc virtutes in iis plerumque elucet, sive ex innata propensione, sive ex data iis educatione; et iis virtutibus supra alios homines maxime extolluntur, nec non a vili discernuntur populo, qui ad iram et ad vindictam pronus esse solet. Unde sicut plebei similes sunt apibus, quæ quocumque modo nocentibus mox spicula figunt, ita, inquit S. Ambrosius, principes similes sunt apum regi, qui nulli spicula figere novit. Licet autem mansuetudinem ament et curent principes, ac de ea quasi gloriantur, quædam tamen sunt crimina, quæ illos ad iracundiam provocare solent; qualia sunt crimina eorum, qui illis in proprio palatio injuriam irrogant, et contumeliam faciunt. Hac de causa ad iracundiam concitatus est rex Assuerus, cum credit, quod reginam in proprio palatio superbus Aman opprimere voluerit; sic etiam de Augusto imperatore legimus, quod a solita desciverit mansuetudine, et ad iracundiam provocatus sit videns, quod ab impudentibus quibusdam viris etiam in proprio cubiculo, sibi injuria irrogaretur. Sicut autem Christus dignitate, ita et mansuetudine omnes terræ principes superat, ac sicut etiam terreni principes solite suæ obliviscuntur mansuetudinis, cum quis ipsis in proprio palatio injuriam aliquam infert, ita Christus ad iracundiam provocatur, cum in palatio suo, seu in templo ei injuria irrogatur. Unde Christus simul dicitur agnus et leo: est enim agnus mansuetissimus, quoad illos

qui eum extra templum peccatis ladunt; est leo ferocissimus adversus illos qui templa profanant. Isti enim eum ad iram provocant eo quod audeant in proprio palatio illum aggredi, seu in ecclesia, quæ est ejus palatium, et quæ, ut loquitur S. Chrysostomus, *locus est angelorum, locus archangelorum, regia domus Dei, et colium ipsum*.

Jure Gentium quisque in domo sua, quasi in loco tuto versatur: nec aliqua est natio, quæ cujusque domum non inspiciat tamquam locum refugii, in quo nullus eum aggredi, nullusque illi injuriam facere debet: *domus sua unicuique tutissimum refugium, ac receptaculum est*; unde gravissima est injuria, quam quis alteri infert, cum illum in propria domo persequitur. Hæc autem est injuria, quam Christo irrogant templorum profanatores: illum aggrediuntur, illum persequuntur, illique contumeliam faciunt in propria domo, et in proprio palatio: videte an merito adversus illos irascatur. Eo tempore quo Christus ejecit mercatores de templo, innumeri erant in urbe Jerosolyma omnis generis peccatores, et ubique, ut ait Josephus, in foro, in platea, in caupona, et ubique in Deum peccabant; Christus tamen in solos mercatores iratus est, quia illi eum in propria domo persecuti sunt, eumque profanationibus suis ad iracundiam provocaverunt. Jamvero heu! si irascitur Christus in mercatores illos, qui Dei templum profanasse videntur, quoad hoc solum, quod animalia ad sacrificia peragenda, in eo vendebant, quanto magis irascetur in male moratos juvenes, qui in ecclesia, sicut in comedia se gerunt; et qui oculos ibi continuo volvunt, ut intrantium et adstantium juvenularum gressus, habitus, mores, atque faciei decorem attente contemplantur? Quanto magis irascetur in frontosas illas adolescentulas, quæ in templo suis arident precis, ac signis, nutibus, suisque gestulationibus circumstantes scandalizant? Quanto magis in eos irascetur, qui in Dei domo de granorum pretio, de messe, de fructuum abundantia, de temporalibus negotiis, de bonis et de malis loquuntur, non secus ac si in foro, vel platea essent? Quanto magis in eos irascetur, qui in ecclesia iniquas meditantur actiones, imo et sæpe ad prava, pudenda, et horrenda

declinant? Hi sane omnes Christum profanationibus suis ad iracundiam provocant, et si ante mortem penitentiam non egerint, in tremendo iudicii die, modo extraordinario et terribili in illos irascetur et sæviet. In omnes quidem inimicos suos tunc irascetur Christus: *irascens ipse inimicis suis*; præcipue vero adversus templorum profanatores, qui in domo sua, in palatio et sanctuario suo eum aggressi et persecuti sunt. De Platone narrat Seneca, quod cum unus aliquis ex servis grave aliquod perpetrasset crimen, alteri ex famulis, cui nomen erat Eusippus, correptionem et punitionem illius demandarit dicens: *heus tu ipse, Eusippe, hunc punias; ego enim nimium irascor*. Cum tamen elapsis quibusdam diebus, in longe gravius crimen incidisset idem servus, irasci non timuit Plato; quin contra tunc irasci voluit, et hunc servum ira sua dignum tunc iudicavit; quapropter ejus correptionem sibi reservavit, dixitque Eusippo: *siste tu, dignus es nunc ira mea*. Haud dissimiliter benignus Christus alia crimina quasi dissimulat, et in peccatores qui illa perpetrant, minus irascitur: at templorum profanatores digni sunt ira ejus, et in tremendo iudicii die adversus illos supra modum irascetur. Videtis sæpe juvenem hunc impium, qui in templo, dum venerandum illud, et angelicis spiritibus formidandum sacrificium offertur, nunc garrit, nunc clamat, nunc ridet, et nunc pejora facit. Miramini, quod Deus taceat, quod Deus dissimulet, quodque Deus non mittat ignem de cælo, ut illum absumat: si modo adversus illum non irascitur Deus, in illum terribiliter irascetur, cum ad iudicandum veniet. Tunc de illo dicit: *dignus est nunc ira mea*. Videtis nonnunquam adolescentulas, quæ in templo et in medio populi impudencioris superbæ signa edunt, quæ luxuriæ scintillas emittunt; quæ plus ad amasium, quam ad altare in quo offertur Christus respiciunt, et in quibus nulla devotio, nullusque divinæ majestatis respectus elucet. Stupescitis, quod Deus tam indigna patiatur: expectate dum veniat ad iudicandum Dominus. Tunc enim dicit: *hæ dignæ sunt ira mea*: et adversus illas, sicut et adversus omnes templorum nostrorum profanatores horrendum in modum irascetur. Si enim, inquit

S. Thomas a Villanova, iratus est Christus in profanatores templi Salomonis, quanto magis irascetur in profanatores templorum nostrorum, *quæ longe sanctiora sunt; in illo enim animalia comburebantur, at in istis corpus Christi immaculatum, et pretiosus sanguis offertur*. Certe in illos plus quam dici possit, irascetur: itaque ab hujusmodi abstinete profanationibus. At non solum ab iis abstinendum, quia templorum profanatores Deum ad iracundiam provocant, verum etiam *quia a Deo severe puniuntur*.

III PARS.

Templorum profanatores a Deo severe puniuntur.

Ut Ezechieli prophætæ magnas, quæ in templis fieri solent, abominaciones Deus manifestaret, dixit ei ut templum ingrederetur: *Ingredere, et vide abominaciones pessimas, quas isti faciunt hic. Et ingressus vidit, et ecce omnis similitudo reptilium, et animalium, abominatio, et universa idola domus Israël depicta erant in pariete, in circuitu per totum. Et septuaginta viri de senioribus domus Israël... et unusquisque habebat thuribulum in manu sua: ut, scilicet, idolis incensa adoleret. Jam a tot abominacionibus attonitus erat propheta, cum ecce dixit ei Deus, majores adhuc in templo fieri abominaciones, quod ut illi ostenderet, introduxit eum per ostium templi, quod respiciebat ad Aquilonem; et ecce ibi mulieres sedebant plangentes Adonidem. O quales abominaciones! ast majores adhuc in templo fiebant, quas ut propheta Deus patetaceret, introduxit illum in interius templi atrium, et ecce in ostio templi Domini inter vestibulum et altare, quasi viginti quinque viri, dorsa habentes contra templum Domini, et facies ad Orientem, et adorabant ad ortum solis. Cum autem Judeorum iniquitatem et abominaciones Ezechieli Deus manifestasset, declaravit ei, quod illis nullo modo parceret, at eos severe puniret; non parceret oculis meis, nec mise-*

rebor. Ecce ideam, et quasi prophetiam abominationum, quæ in ecclesiis nostris fieri solent: quam multi enim ibi adolescentulas, tamquam idola sua, venerantur! Quot prava in cordibus eorum irrepunt desideria! quot juvenes, ut bruta animantia, ferinis et obscenis ibi ciantur affectibus! quot ibi filii ad suos anhelant Adonides! quot ibi homines altari, sacramentis et ipsi Deo terga vertunt, seu spiritualia et divina contemnunt! At in ecclesiis nostris majores adhuc videntur abominationes: ibi enim idololatricæ, ibi sacrilegia, ibi impudicitia multe perpetrantur: illucque accedunt multi *ad adulteria componenda, ad lenocinia tractanda* (Tert. Apol. 5). Taceo alias multas abominationes, quæ in ecclesiis nostris fiunt; sciant autem hi templorum profanatores, quod illos severe punit Deus, nec illis quocumque modo miserebitur, si in hoc mundo penitentiam non egerint, *non parcat oculus meus, nec miserebor.* In ecclesiis nostris baptizantur, ab originali noxa abluimur, et confirmationis sacramento ad constanter pro fide decertandum roboramur; ibi per penitentiam Deo reconciliamur, et de lapsu et relapsu a Deo misericordiam impetramus; ibi ad ecclesiastica munia rite decenterque obeunda ordinamur; ibi Christi corpore et sanguine pascimur et saginamur, aliisque multis, et maximis a Deo beneficiis afficimur; si propterea post tot accepta in ecclesiis nostris beneficia, eas violamus et profanamus, Deus nos severe punit, nec quomodocumque ad nobis indulgendum flecti poterit, *non parcat oculus meus, nec miserebor.* De gentilibus refert moralis philosophus, quod idolorum suorum templa ingrederentur in omne modestiæ argumentum compositi; quodque ibi sacrificia offerentes, magna deos suos reverentia cohererent, *intranus templa compositi; ad sacrificandum accessuri, cultum submitimus, togam adducimus, in omne argumentum modestiæ fingimur.* (Senec. natur. qu. 7, 36). Ad hanc in templis modestiam, et ad hanc erga deos suos reverentiam adducebantur ex hoc maxime, quod firmiter crederent, omnia mala, omnia ipsis evenire damna, eo quod minus reverenter templa et idola sua tractarent. Quod experimento se didicisse dicebant. Heu! inquit Augustinus,

si hi idololatricæ se puniri censebant, et revera puniebantur, quia in templis suis minus reverenter se habebant, quanto gravius punientur christiani, qui ecclesias, in quibus non idola, sed verum Deum colere profitentur, criminibus suis violant, et profanant? *si gentiles illi putabant ipsis tot mala pessima evenisse, eo quod irreverenter deorum suorum profana templa tractassent, quid nos promerebimur, si veri Dei nostri ecclesiam profanaverimus?* (August.). Certe graviter, etiam in hoc mundo, sæpe punit Deus templorum profanatores, et facile crediderim, quod sæpe moriatur filius quem pater diligebat, langueat filia quam mater adorat, depopulentur segetes, ignis de cælo cadat, et aliis innumeris flagellis Deus homines plectat, quia hi templa criminibus et irreverentiis suis profanant. His autem longe majora sunt futura supplicia, quibus Deus templorum profanatores punit, *cum illos æterna beatitudine privabit, et inferni suppliciiis adjudicabit.* Assertit divus Paulus, quod Deus illum disperdet, qui templum profanaverit; *si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Dominus.* Quomodo illum disperdet? Ita sane, ut illum æterna beatitudine privet: *in terra sanctorum iniqua gessit, et non videbit gloriam Domini* (Is. 26, 10). Ecce pœnam, qua Deus templorum profanatores plectit. O impie ad templum te confers, ut ibi sicut in platea, in foro, vel in comœdia te geras; o indurate peccator, ad ecclesiam venis, ut illam verbis obscenis, impudicis aspectibus, et iniquis actionibus violes. Tu impudens adolescentula, tu nequam meretricula, templo adstantes, profani amoris igne inflammare satagitis; o scelerosi quique, qui in conspectu dominici sacramenti, et dum divina mysteria celebrantur, jecis, iniquis gestulationibus, et pudendis commerciis ecclesiam profanatis, Dei judicia pertimescite, Deum time, qui in profanationum vestrarum pœnam, æterna vos privabit beatitudine: *in terra sanctorum iniqua gessit, et non videbit gloriam Domini.* O terribilem comminationem! *Durus est hic sermo, et comminatio calde terribilis,* inquit sanctus Bernardus: ne igitur templa profanetis, cum Deus templorum profanatores tam severe punit primo a cœli gaudiis eos expellendo,

dein æternis inferni supplicis adjudicando. Nadab et Abiu, Aaronis filii unicum inadvertentiæ et inconsiderationis peccatum in templo perpetrarunt, cum ignem alienum Deo obtulerunt: *inconsideratione peccaverunt*, inquit Salvanus; hi tamen ob unicum inconsiderationis delictum in templo patratum ab igne consumpti sunt. Grave quidem illud supplicium; quibus vero plecti merentur pœnis, qui in ecclesiis nostris iniqua gerunt; qui templa nostra violant, Deique domum profanant? isti profecto ad ultimos tartari flammam in æternum condemnabuntur: *qui istis precibus non insistitis, sed fabulis, jocis, et aliis peccatis, cum ipso dæmone ad æterna pergitis tormenta.* Turcæ, homines cæterum barbari, coram imperatore suo velut statuæ consistunt, et in conspectu ejus non solum confabulari, sed nec unicum verbum in alicujus ex adstantibus aurem insurrare audent. Philosophos prohibuit Julianus imperator, ne in lycæo confabularentur: imo et ne quidem respirarent: *in lycæo ac gymnasio, ne respirandum quidem.* Gentiles etiam in profanis templis suis et coram idolis nec loqui nec respirare audebant. Multi autem christiani ita impudentes sunt, ut in ecclesia, in qua Christus rex et imperator noster residet; ut in ecclesia, quæ veneranda et augusta est omnium virtutum schola; ut, inquam, in ecclesia Deo sacra, coram Christo et angelis ejus non solum loquantur et rideant, etiam de negotiis sæcularibus et quandoque iniquis pertractent, quo nihil indignius, nihil pejus videtur: *an quidquam indignius est, quam oracula divina circumstrepere, circumsonari sacramenta confusis vocibus, dum gentiles idolis suis reverentiam tacendo deferunt?* (Amb. l. 3 de Virg.). Certe nil christiano nomine indignius: ideo christiani illi, qui templa profanant, ni corde pœniteant et a suis abstinere profanationibus, eos Deus ad inferni supplicia damnabit, ibique dirissime plectet: *perdet illos Dominus*, inquit sanctus Antoninus, *animas eorum inferis adjudicando.* Abstinete ergo ab ecclesiarum profanationibus, ut in Deum non peccetis, ut Deum ad iracundiam non provocetis, ut a Deo severe non plectamini. Ab his sane abstinere primævi christiani,

de quibus ait Philo, quod tantum eorum in ecclesia erat silentium, *ut ne mutire quidem cuiquam liceret, aut respirare vehementius.* Quod, ut refert Cassianus, a multis christianorum millibus, qui sub ejus cura videbant, religiose servatum est: *Hi*, inquit, *cum solemnitates, quas synaxes vocant, celebraturi conveniunt, tantum a cunctis silentium prebetur, ut cum in unum tam numerosa fratrum multitudo conveniat præter illum, qui consurgens psalmum decantat in medio, nullus hominum penitus adesse credatur. Ac præcipue cum consummatur oratio, in qua non sputum emittitur, non excreatio obstrepit, non tussis intersonat, nulla vox ante sacerdotis precem concludentis auditur.* Heu! quantum ab omni templorum profanatione alieni erant hujusmodi christiani! eos imitamini, ac in templo religiosum servate silentium. Vel etiam in templo eodem modo vos habete, quo angeli in cælo, ubi Deum laudant, adorant, et timent: *laudant angeli, adorant dominationes, tremunt potestates.* Angeli in cælo Deum laudant; eum in ecclesia laudate, et toto cordis affectu invoke: Deum angeli in cælo adorant, et summe venerantur; eum in templo adorete, et reverenter colite: Deum in cælo timent angeli; eum in templo timete, ac ibi cum metu et timore debita officia persolvite, vel iis adstate. O quam præclarum, quam religiosum, et utile foret, si quisque in templo Deum oraret, honoraret, et timeret! Si catholici ad nugas, ad garrulitatem, ad immodestiam, et ad pejora in templo non declinarent, verum ibi Deum ferventer orarent, et sanctos cum timore venerarent, id sane in templo facerent, quod in cælo faciunt angeli, et quævis ecclesia esset quasi paradisi in terra. Si catholici ecclesias non profanarent, verum in iis Deum debite colerent, innumeras a Deo gratias impetrarent, et gravia, quibus plectuntur templorum profanatores, supplicia devitarent. Igitur si quocumque modo templa unquam profanastis, veniam a Deo supplices postulate, ac firmiter statuete, sic in posterum vos habituros in templo, sicut angeli in cælo. Quod si feceritis, cœli januas vobis aperiet Dominus, ut ibi simul cum angelis in æternum eum laudetis. Amen.

FERIA III POST DOMINICAM QUARTAM.

DE DEI MANDATIS.

Nonne Moyses dedit vobis legem, et nemo ex vobis facit legem? (Joan. 7. 19).

In ecclesiæ Christi primordio, magno cum spiritus fervore legem Dei servabant christiani, et inter eos multi non mandata solum, verum et ipsa consilia evangelica perfectissime custodiebant: subsequentibus sæculis primævo hoc fervore cessante, vix in mundo reperitur qui fideliter et perfecte Dei legem custodiat: unde merito hujus ævi christianis exprobrare possemus, quod a lege Dei deviant ac eis dicere: *Nonne Christus dedit vobis legem, et nemo ex vobis facit legem?* O christifideles, si Dei jugum fregistis, si legem ejus violastis si mandata ejus non custodistis, in posterum æquissimam hanc Dei legem scitote fideliter servandam, et mandata ejus perfecte custodienda. Omni quidem tempore Dei legem servandi cuique onus incumbit; nunc vero maxime ejus observationi est studendum, cum tot homines eam impudenter violant. Nunc cum plerique legem Dei dissipant, eam alii majore cum fidelitate servare debent, majorem sui erga Deum amorem ostendere: *tempus faciendi. Domine: dissipaverunt legem tuam.* Ad hanc mandatorum Dei observantiam vos adducere conabor: cumque sine Dei gratia hæc perfecte doceri et servari nequeant, ad cælos prius extollamus mentem, preces ad Deum fundamus, et Spiritus Sancti gratiam humiliter postulamus, mediante Dei Genitricis intercessione. *Ace.*

Hæretici, desides et impii mandata Dei servare renuunt. *Hæretici* hujus temporis de eorum observatione non curant, illa impossibilia dicentes: docentque, justis etiam volentibus et conantibus deesse gratiam, qua possibilia fiant. *Desides* et pigri ea servare non satagunt, ideo quod non quidem

impossibilia, sed servatu difficilia credant; eaque esse onera gravissima et importabilia opinantur. *Impii* ea impudenter violant, quod ipsa servare vel non servare, tamquam quid indifferens existunt; iisque perinde est, quod bene vel male agant. *Mandata Dei servare est impossibile*; ecce hæreticorum commentum; *mandata Dei servare est difficile*: ecce desidum et ignavorum stultam excusationem; *mandata Dei servare est indifferens*; ecce impiorum proterviam. Jamvero falluntur et graviter hallucinantur hi omnes: adversus hujusmodi errores et impietates statuendum; Dei mandata servare non esse impossibile, sed possibile; non difficile, sed facile: non indifferens, sed absolute necessarium est. Mandata Dei servare est 1. possibile; 2. facile; 3. necessarium.

I PARS.

Dei mandata servare est possibile.

Dei mandata non esse observatu impossibilia ipse omnis veritatis author testatur et asserit, dicens: *mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est (Deut. 30, 11).* Quod verissimum esse comprobant illustres multi utriusque testamenti heroes, qui Dei legem adamussim servarunt. De Josue enim dicitur, quod *sicut præceperat Dominus Moysi servo suo; ita præcepit Moyses Josue, et ille universa complevit: non præterit de universis mandatis, nec unum quidem verbum quod jusserrat Dominus Moysi (Jos. 11, 15).* De Davide loquens Deus, ait, *non fuisti sicut servus meus David, qui custodivit mandata mea, et secutus est me in toto corde suo (3 Reg. 14, 8).* De sanctis Zacharia, et Elisabeth legitimus, quod *erant justii ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela (Luc. 1, 6).* In sancto etiam Evangelio habetur, quod cum Christus adolescenti cuidam dixisset, Dei mandata esse servanda, respondit ille: *omnia hæc custodivi a juventute mea (Matt. 19, 20).* His et aliis sacre Scripture locis constat, Dei man-